e-ISSN 2587-3687

https://doi.org/10.52673/18570461.26.2-81.23
CZU: [355.43:327(478)]:94(4-672)

CONSIDERENTELE GEOPOLITICE CE AU DETERMINAT PERSPECTIVELE DIFERENȚIATE ALE ANGLIEI ASUPRA CEDĂRILOR DIN DOBROGEA, MOLDOVA ȘI ARDEAL (1940) (Partea II)

Doctor în istorie **Mihai ȚURCANU**
E-mail: mihai.turcanu@protonmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-5-33-127X
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova
© 2026. Drepturile de autor aparțin autorului. Licență: CC BY 4.0.

THE GEOPOLITICAL CONSIDERATIONS THAT DETERMINED ENGLAND'S DIFFERENTIATED PERSPECTIVES ON THE TERRITORIAL CESSIONS IN DOBRUJA, MOLDOVA, AND TRANSYLVANIA (1940) (Part II)

Summary. The article examines the escalation of Romania's territorial crisis during the summer of 1940, when Romania was forced to cede Bessarabia, Northern Bukovina, Southern Dobruja and north-western Transylvania. Faced with the Blitz, London gradually abandoned the defense of the status quo and sought to transform the Romanian–Hungarian conflict into a catalyst for German–Soviet rivalry. The instructions sent to the British Minister in Budapest, Owen O'Malley, authorized him, for the first time, to refrain from discouraging "dangerous adventures", in the hope of triggering a local war that would "set the Balkans alight". At the same time, the British Minister in Sofia, George Rendel, suggested to the Bulgarian government that London would view with sympathy a swift settlement of the Southern Dobruja issue. On the ground, reports by military attaché Geoffrey Macnab and diplomat Robert Hankey described the demoralization of the Romanian army and anti-German protests, while no political leader in Bucharest succeeded in organizing effective resistance. The documents also reveal how Hungary "played the Russian card", exploiting the Soviet threat to push Berlin towards imposing the Vienna Award. Publicly the British government declared that it would not recognize territorial changes achieved through coercion; in reality, the discreet support extended to Sofia and Budapest contradicted this official position. The analysis demonstrates that, for Whitehall, intensifying German–Soviet tensions became a priority, and propaganda was preferred over concrete support for Romania.
Keywords: Vienna Award, Bessarabia, Great Britain, Hungary, propaganda, King Carol II, political crisis (1940).

Rezumat. Articolul analizează escaladarea crizei teritoriale românești din vara anului 1940, când România a fost obligată să cedeze Basarabia, Bucovina de Nord, Dobrogea de Sud și nord-vestul Transilvaniei. Londra, confruntată cu *Blitz*-ul, a renunțat treptat la apărarea *status quo*-ului și a căutat să transforme conflictul româno-maghiar într-un catalizator al rivalității germano-sovietice. Instrucțiunile trimise ministrului britanic la Budapesta, Owen O'Malley, îl autorizau, pentru prima dată, să nu mai descurajeze „aventuri periculoase", în speranța declanșării unui război local care să „aprindă Balcanii". În paralel, ministrul britanic la Sofia, George Rendel, a sugerat guvernului bulgar că Londra ar privi cu simpatie o rezolvare rapidă a chestiunii Dobrogei de Sud. Pe teren, rapoartele atașatului militar Geoffrey Macnab și ale diplomatului Robert Hankey descriu demoralizarea armatei române și protestele antigermane, în timp ce niciun lider politic de la București nu reușea să mobilizeze rezistența. Documentele arată, de asemenea, modul în care Ungaria a „jucat cartea rusească", exploatând pericolul sovietic pentru a împinge Berlinul spre impunerea Dictatului de la Viena. Public, guvernul britanic declara că nu va recunoaște schimbările teritoriale obținute prin constrângere; în realitate, sprijinul discret acordat Sofiei și Budapestei contrazicea această linie oficială. Analiza demonstrează că, pentru Whitehall, tensionarea relațiilor germano-sovietice a devenit prioritară, iar propaganda a fost preferată unui sprijin concret pentru România.
Cuvinte-cheie: Dictatul de la Viena, Basarabia, Marea Britanie, Ungaria, propagandă, Carol al II-lea, criza politică (1940).

După pierderea Basarabiei de către România, la exact o lună după ce statul român adoptase un curs de politică externă deschis pro-german, Secretarul britanic pentru afaceri externe – lordul Halifax, l-a însărcinat pe trimisul său la Sofia, George Rendel, să-i transmită regelui Bulgariei Boris al III-lea că, din moment ce România nu mai putea fi considerată o „entitate politică pe deplin independentă", Marea Britanie renunța la poziția sa anterioară privind Dobrogea – poziție care presupunea soluționarea acestei chestiuni la o viitoare conferință de pace – și că guvernul britanic, în noile circumstanțe, „înțelege și simpatizează pe deplin orice dorință pe care Bulgaria ar fi putut-o avea de a implementa o rezolvare rapidă a acestei chestiuni" [1].

Mesajul transmis Bulgariei de către Marea Britanie sugera, în termeni relativ clari, sprijinul britanic inclusiv pentru o eventuală tentativă a Sofiei de a-și satisface pretențiile pe cale militară, deși, încă din mai 1940, francezii îi asigurau pe români că, în privința revendicărilor bulgare, „atitudinea Aliaților față de București este loială și aceștia nu și-ar permite să discute chestiuni care interesează România fără a o informa în prealabil" [2, f. 156]. Mai mult decât atât, istoriografia românească consemnează că, în acele condiții, Rendel ar fi fost însărcinat să le sugereze bulgarilor că pretențiile lor nu trebuiau să se limiteze doar la sudul Dobrogei [3, pp. 61-62], iar sursele britanice consultate arată că această posibilitate a fost, cel puțin, analizată de autoritățile britanice [4, f. 320]. Britanicii se așteptau ca rolul Bulgariei în contextul redesenării hărții politice a Europei de Sud-Est va crește [5, f. 218] și urmăreau ca, prin aceste demersuri diplomatice la Sofia, să-și asigure un anumit credit în eventualele câștiguri teritoriale ale Bulgariei sau, cel puțin, să împiedice Germania și Uniunea Sovietică să-și aroge exclusiv acest merit [6, f. 220].

În contextul dat, ministrul bulgar de externe, Ivan Popov, a fost primit de Hitler la Salzburg, în iulie 1940. Vizita a fost interpretată corect de britanici ca o dovadă indirectă a faptului că Germania nu intenționa să ofere garanții de securitate României înainte de stabilirea unui nou aranjament politico-geografic în Balcani, realizat pe seama statului român. Din aceste considerente, Hitler l-a convocat pe Popov, „pentru a scoate mai întâi dintele care durea mai puțin" [7, f. 135], referire la problema, mai complicată, a Transilvaniei.

La 8 iulie 1940, O'Malley a fost instruit să țină seama, la Budapesta, de faptul că „politica noastră [britanică] generală este aceea de a ne păstra mâinile dezlegate pentru a putea profita de orice evoluție din Balcani. Trebuie să urmați această linie și să aveți în vedere faptul că problema Transilvaniei, dacă ar fi fost abordată insistent de guvernul maghiar, ne poate oferi mijlocul de a-i împinge în conflict pe ruși și pe nemți". Câteva zile mai târziu, Halifax a actualizat aceste instrucțiuni, ordonându-i lui O'Malley să nu meargă până la a-i incita pe unguri să invadeze România, dar permițându-i totuși să-și modifice atitudinea manifestată anterior, inclusiv să se abțină a da sfaturi „împotriva aventurilor periculoase" [8, f. 301; 9].

La mijlocul lunii iulie 1940, factorii de decizie britanici considerau că existau deja suficiente indicii pentru a conchide că autoritățile ungare, urmărind să ajungă până la Carpați, nu s-ar fi mulțumit cu o simplă rectificare a frontierelor, iar autoritățile române erau dispuse la cedări semnificative atât față de Budapesta, cât și față de Sofia; totodată, în modalitatea prin care aceste aranjamente aveau să fie atinse, britanicii întrevedeau cu acuitate și „semințele unor dificultăți importante" în relațiile sovieto-germane [10, f. 173].

Britanicii au consemnat faptul că amenințarea sovietică a reprezentat principalul factor care i-a determinat pe români să caute mai întâi o înțelegere cu Budapesta, iar ulterior să accepte arbitrajul german. La 29 august 1940, șeful Statului Major al armatei române, Gheorghe Mihail, i-a comunicat lui Macnab că era „extrem de tulburat" de concentrările sovietice la frontiera cu România, care însumau 4-5 corpuri de armată și nu mai puțin de 40 de divizii, fiind convins că, în eventualitatea unui conflict, „Rusia avea să-i sară în spate" [11].

Factorul sovietic și amenințarea pe care acesta o reprezenta la adresa României constituiau, pentru autoritățile ungare, nu doar o oportunitate, ci și un risc. O'Malley nota că teama față de Uniunea Sovietică și posibilitatea intrării României în sfera de influență a URSS erau considerente care determinau conduita Budapestei în sensul urgentării revendicărilor teritoriale, precum și, aproape în contradicție cu această orientare, în direcția menținerii unei anumite prudențe, pentru a nu slăbi excesiv regimul de la București. Frica de sovietici și imposibilitatea obținerii unui sprijin occidental îi determinau atât pe maghiari, cât și pe germani, să accepte anticipat rezultatele arbitrajului german, chiar dacă intuiau că acesta nu le va satisface pe deplin pretențiile [12, f. 187].

În contextul eșecului tratativelor directe dintre Budapesta și București și al acutizării diferendului româno-maghiar, Foreign Office-ul a dat instrucțiuni propagandei britanice, difuzate inclusiv prin intermediul BBC și în toate limbile europene, să încurajeze tendința României de a se opune revendicărilor teritoriale maghiare și să creeze, la nivelul opiniei publice internaționale, impresia unei ostilități crescânde a mișcării românești de rezistență față de Germania

[13, f. 218; 14, f. 220]. Atunci când ministrul Ungariei la Londra, Barcza, s-a prezentat la 29 august pentru a se plânge de atitudinea BBC în disputa româno-maghiară, i s-a răspuns că nu ar fi trebuit să se aştepte la altceva, în condiţiile în care presa maghiară manifesta o „slugărnicie completă" faţă de Germania [15, f. 19].

Aceste acţiuni britanice nu reflectau o simpatie specială pentru România, ci se înscriau în obiectivul politicii britanice din acea perioadă, definit chiar de oficialii britanici drept acela „de a da foc Balcanilor" [16, f. 214]. Prin aceasta se urmărea provocarea, sub o formă sau alta, a unui conflict în regiune, într-un spaţiu în care Germania dorea să-şi asigure dominaţia şi stabilitatea pe baza revizuirii rezultatelor Primului Război Mondial, pentru a exploata economic Balcanii şi a exclude orice intervenţie militară sovietică sau britanică. În opoziţie, britanicii urmăreau, prin stimularea conflictelor dintre România, pe de o parte, şi Ungaria sau Bulgaria, pe de altă parte, să împiedice instaurarea hegemoniei germane în Balcani, să zădărnicească exploatarea economică a regiunii prin provocarea declanşării operaţiunilor militare, mobilizarea forţei locale de muncă, distrugerea căilor de comunicaţie şi risipirea resurselor, şi, în mod ideal, să ofere sovieticilor un motiv de intervenţie militară care i-ar fi adus în conflict cu germanii. În aceste condiţii, Hoare a primit în august 1940 însărcinarea de a „folosi orice ocazii potrivite pentru a-i încuraja pe cei care se organizau în vederea rezistenţei în faţa pretenţiilor maghiare" [17, f. 324].

Chiar în ziua Dictatului, Macnab transmitea către War Office că, în pofida propagandei britanice şi a declaraţiilor ferme ale lui Maniu, „până acum nu s-au observat în Transilvania şi Vechiul Regat dovezi ale unei intensificări a spiritului naţional, ale determinării sau ale voinţei de a rezista". Era adevărat, continua Macnab, că în Ardeal dispoziţia era totuşi diferită faţă de Vechiul Regat şi că armata îşi găsea o anumită sursă de inspiraţie în această stare de spirit, însă, în ansamblu, „soldatul român nu-şi dorea decât să fie lăsat să se întoarcă acasă" [18, f. 26]. Hankey, secretarul legaţiei britanice de la Bucureşti, nota că, în acele circumstanţe, Partidul Naţional Ţărănesc milita atât pentru restabilirea legăturilor de prietenie cu Marea Britanie şi Turcia, cât şi pentru o apropiere de Uniunea Sovietică [19]. Seton-Watson junior activa la acea dată în cadrul legaţiei de la Bucureşti, ca ataşat din partea Ministerului britanic al Informaţiilor. El s-a întâlnit cu liderii politici ardeleni la cererea Foreign Office-ului, ca urmare a sugestiei lui Tilea, aprobată de Halifax, pentru a contribui la punerea în aplicare a politicii britanice de încurajare a rezistenţei românilor în faţa pretenţiilor teritoriale maghiare, politică adoptată în contextul obiectivului britanic de a provoca un conflict în Balcani [20, f. 320].

În mod pragmatic, britanicii notau că, dacă autorităţile române s-ar fi opus categoric unor cedări teritoriale în Ardeal, germanii ar fi fost nevoiţi să le susţină poziţia în faţa Ungariei, din simplul motiv că „petrolul era la români şi nu la unguri". Totuşi, legaţia britanică de la Bucureşti consemna că autorităţile române erau demoralizate şi resemnate să cedeze, sperând să poată rămâne pe linia Sighet-Arad sau pe cea a Munţilor Apuseni [21, ff. 198, 202-205]. Faptul că regele Carol a cedat fără luptă Moldova de Est, în urma ameninţării cu forţa, i-a determinat pe germani să fie convinşi că această tactică era potrivită şi trebuia aplicată şi în raport cu guvernul român, pentru a-şi atinge obiectivele. În consecinţă, după 28 iunie 1940, aceştia nu au ezitat să ameninţe în repetate rânduri România cu dispariţia de pe hartă, în cazul în care statul român ar fi decis să sfideze politica lui Hitler. Această atitudine a germanilor a fost o consecinţă directă a modului în care Carol s-a dovedit capabil să gestioneze situaţia la 26–28 iunie 1940. Situaţia a fost consemnată şi de britanici, care notau că, până în vara anului 1940, germanii „adeseori protestau, uneori ameninţau, dar încă nu dictau" [22].

Britanicii apreciau în linii mari corect situaţia relaţiilor sovieto-germane în contextul reconfigurării frontierelor României. Pe de o parte, în urma unei analize atente şi lucide a tuturor informaţiilor aflate la dispoziţia lor, au ajuns la concluzia că nu existau motive pentru a considera că exista o înţelegere sovieto-germană în privinţa României şi nici dovezi ale unei colaborări sovieto-germane în Balcani. Pe de altă parte însă, interesele imediate ale Moscovei, dar mai ales ale Berlinului, impuneau în continuare păstrarea bunelor relaţii [23, f. 222].

După cum s-a arătat anterior, ameninţarea unei intervenţii sovietice a fost folosită cu abilitate de germani pentru a-i manipula pe români, însă este posibil ca autorităţile ungare să o fi utilizat într-un mod şi mai abil, pentru a-i determina pe germani să impună României Dictatul de la Viena. După cum s-a exprimat sugestiv Bossy, maghiarii „au jucat pe faţă cartea rusească" [24, ff. 91-102] pentru a-i forţa pe germani să le susţină cauza. La rândul lor, aceştia au acceptat, deoarece ştiau că românii vor ceda şi şi-au asumat arbitrajul pe care, de altfel, încercaseră cu tot dinadinsul să-l evite tocmai pentru a nu-i antagoniza pe sovietici. Pe de altă parte, O'Malley se arăta aproape convins că, fără a avea asigurat sprijinul german, Ungaria nu ar fi îndrăznit să atace România [25, f. 328] decât în cazul în care aceasta s-ar fi confruntat cu tulburări interne suficient de serioase pentru a împiedica o apărare organizată [26, pp. 570-575].

Legația britanică nota că atitudinea opiniei publice românești căpătase conotații extrem de negative față de Germania și Italia, ale căror legații erau păzite de tancuri și de alte mijloace militare. Astfel, sediul consulatului german din Cluj a fost atacat de demonstranți, portretul lui Hitler a fost dat jos și distrus, drapelul Germaniei naziste de pe mașina legației germane a fost rupt, iar ferestrele Biroului Turistic German și ale consulatelor german și italian din Timișoara au fost sparte. Poliția a fost nevoită să recurgă, la rândul ei, la violență și să tragă focuri în aer pentru a dispersa mulțimile furioase, inclusiv pe cele adunate în fața Palatului Regal. Atitudinea politicienilor români era însă caracterizată drept extrem de slabă. Hoare raporta superiorilor săi că Vaida le-ar fi spus personal membrilor legației britanice că nu îl interesa decât averea sa. Prestația publică a lui Maniu era caracterizată de diplomatul britanic drept „patetic de slabă" [27, f. 107; 28, ff. 111-114], iar atașatul militar Macnab compara impresia produsă de prezența acestuia cu cea a unei „trestii frânte" [29, f. 27].

Iată cum descria Le Rougetel, pe atunci însărcinat cu afaceri al Marii Britanii în România, conduita lui Carol în acele zile: „... regele ezita. Trebuia să fi realizat că jocul era pierdut și totuși se mai agăța de putere… falsa fațadă a Frontului Național se prăbușise. Grămada sa de scuze și pretexte era epuizată. Bravada și fanfaronada care îi erau caracteristice s-au întors împotriva lui și l-au demascat ca pe un exploatator fără coloană vertebrală care era și care continua să-și umple buzunarele în timp ce își îndemna poporul dezorientat la toate sacrificiile posibile. Niciodată mantia de război a lui Mihai Viteazul n-a stat pe umeri mai nevrednici. Niciodată nu a întâlnit Hitler un adversar mai slab" [30].

Revenind la problema atitudinii britanice față de cedările teritoriale din Ardeal, britanicii remarcau că germanii adoptaseră, cu siguranță, o atitudine rațională atunci când căutaseră insistent să evite asumarea arbitrajului. Cedând în fața „bluffului" maghiar, germanii s-au confruntat simultan cu o serie de efecte neplăcute ale acelui pas. Dintre acestea, cel mai important era, bineînțeles, cel legat de înrăutățirea bruscă a relațiilor cu Rusia sovietică. Totodată, Dictatul de la Viena – deși, dintr-un punct de vedere asumat de germani, probabil cea mai echitabilă dintre toate soluțiile posibile în acea situație – era, în mod inevitabil, o soluție care nemulțumea pe toată lumea: pe români, din motive lesne de înțeles, dar și pe maghiari. Aceștia din urmă, deși britanicii remarcau în mod corect că fuseseră clar favorizați – întrucât chiar și regiunea anexată de ei, reprezentând aproape jumătate din suprafața provinciei, era populată în cea mai mare parte de români, conform recensământului din 1930 –, lăsau să se înțeleagă că, deși acceptau arbitrajul, intenționau să urmărească în continuare obiectivul anexării și a altor teritorii transilvănene [31, ff. 117-118]. Între altele, legația britanică de la București a consemnat că Bardossy, ministrul Ungariei în România, s-a arătat foarte surprins, într-o discuție cu Le Rougetel, de rezultatul de la Viena, acesta fiind personal convins că românii nu ar fi abandonat fără luptă Ardealul [32, ff. 162-164].

Imediat după arbitrajul de la Viena, britanicii considerau că aveau două opțiuni: fie să renunțe să mai susțină public cauza românească în Ardeal, căutând să influențeze opinia publică internațională prin teza potrivit căreia România ar fi primit ceea ce merita, după ce abandonase cauza proaliată și se aruncase în brațele Germaniei; fie să susțină în continuare dreptul românilor asupra teritoriilor cedate, cu scopul de a canaliza furia populației României împotriva lui Carol. Ei au adoptat mai degrabă cea de-a doua tactică, inclusiv pornind de la considerentul că, dacă ar fi fost adoptată prima variantă, aceasta ar fi echivalat cu o recunoaștere publică a faptului că întregul lor efort propagandistic de încurajare a rezistenței României în fața pretențiilor maghiare nu fusese, în realitate, decât o manevră lipsită de sinceritate, menită să servească obiectivele ascunse ale politicii britanice în Balcani [33, f. 47]. În cele din urmă însă, deși au decis să nu recunoască Dictatul de la Viena, britanicii au ales să formuleze acest mesaj public într-un mod care să nu îi facă pe umaghiari să creadă că nu mai aveau altă alternativă decât să își alinieze ireversibil politica la cea a Germaniei, ci să le dea de înțeles că „o soluție justă și echitabilă" în problema Ardealului putea fi atinsă la viitoarea conferință de pace [34, f. 48].

În Camera Comunelor, Churchill a declarat, referitor la Dictatul de la Viena și la Tratatul de la Craiova: „... Personal, întotdeauna am considerat că partea de sud a Dobrogei ar trebui să fie returnată Bulgariei și nu am fost niciodată prea mulțumit de modul în care Ungaria a fost tratată după război. Nu am adoptat în niciun moment, de când a început acest război, poziția conform căreia nimic nu ar putea fi schimbat în structura teritorială a diferitelor țări. Pe de altă parte, nu propunem să recunoaștem nicio schimbare teritorială din timpul războiului, decât dacă aceasta are loc cu consimțământul liber și bunăvoința părților implicate" [35, f. 90].

Într-un discurs rostit în Camera Lorzilor, Halifax a anunțat că Marea Britanie saluta și sprijinea soluția negociată de România și Bulgaria în privința diferendului din Dobrogea de Sud, pornind de la considerentul, afirmat și de el, că guvernul britanic nu se opunea „în mod rigid" modificării *status quo*-ului, ci saluta asemenea modificări, cu condiția ca ele să fie juste,

echitabile și realizate prin negocieri și convenții libere și pașnice, fără constrângere și agresiune, între părțile implicate [36, f. 16]. Invocând aceleași motive, Halifax anunța că guvernul britanic respingea și nu recunoștea acordul încheiat la Viena în privința Transilvaniei, considerat la Londra drept rezultatul unui dictat impus României de Puterile Axei, prin constrângere [37, ff. 113-114]. El a continuat declarând, cu aceeași ocazie, că Marea Britanie nu avea să recunoască schimbările teritoriale produse în timpul războiului, decât dacă acestea ar fi fost acceptate de toate părțile interesate într-un mod pe deplin liber.

Privite în ansamblu, aceste declarații aveau mai degrabă un caracter politic și propagandistic, decât constituiau expresii fidele ale politicii britanice. Ele reflectau scopul calculat al Londrei de a-și menține libertatea de manevră: de a încuraja opinia publică din România să răstoarne regimul lui Carol, de a miza tot mai mult pe Bulgaria în eventualitatea în care Bucureștiul s-ar fi aliniat definitiv Axei și, pe de altă parte, de a nu curma orice posibilitate de îmbunătățire a relațiilor cu Ungaria, pentru a nu o împinge ireversibil în sfera de influență germană. Astfel, pe de o parte, în pofida sprijinului declarat al Marii Britanii pentru soluționarea pașnică a diferendelor teritoriale, se poate observa că Halifax nu a ezitat să-i încurajeze pe bulgari, într-un mod voalat, dar relativ transparent, să recurgă la mijloace militare pentru a anexa cel puțin sudul Dobrogei. Pe de altă parte, atitudinea Marii Britanii față de soarta Moldovei de Est a demonstrat că teza enunțată de Halifax privind refuzul categoric britanic de a recunoaște anexiunile teritoriale realizate sub imperiul amenințării cu forța putea fi ușor abandonată atunci când interesele britanice o cereau.

Pentru a completa această analiză din mai multe unghiuri, trebuie totuși subliniată o circumstanță importantă: în momentul în care Halifax a sfătuit Bulgaria să acționeze împotriva României, aceasta din urmă promova deja o politică ostilă față de Marea Britanie, iar atunci când Londra a decis ulterior să recunoască drept legitimă ocupația sovietică a Basarabiei, Marea Britanie se afla deja în stare de război cu România.

Această constatare nu demonstrează însă decât că, în ultimă instanță, interesul propriu a fost determinant, acesta fiind singurul considerent care dictează formularea unor asemenea politici, strategii și orientări. Principiile enunțate de Halifax – și altele similare, formulate cu alte ocazii de demnitari ai altor state – nu aveau decât rolul de a camufla acest interes, de a-l îmbrăca într-o formă menită să-i ascundă caracterul egoist și să-l prezinte, pe cât posibil, drept o cauză dezinteresată, general-valabilă sau chiar transcendentă. Într-o asemenea formă, interesul respectiv pretinde o poziție de superioritate morală și etică față de alte interese, ceea ce oferă avantaje psihologice importante, cu condiția respectării principiului potrivit căruia, atunci când este rostită o minciună, aceasta trebuie să fie crezută cel puțin pe jumătate. Astfel de interese sunt, într-adevăr, superioare altora, însă nu prin ceea ce pretind că reprezintă, ci prin forța și capacitatea lor de a se impune, inclusiv prin abilitatea de a crea asemenea himere menite să inducă în eroare alte interese și să și le subordoneze.

Articol recepționat: 23 ianuarie 2026
Articol acceptat: 18 martie 2026

BIBLIOGRAFIE

1. Halifax către Rendel, nr. 264 din 17 iulie 1940, (FO 2468/303), în: Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond Mcf. Anglia, inv. 2468, r. 303.

2. Filotti către MAS, nr. 1278 din 6 mai 1940, în: Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României (AMAER), fond 71/Anglia, vol. 41.

3. Dobrinescu, V.F.; Pătroiu, I. Anglia și România între 1939–1947. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1992. 300 p.

4. Nichols, P.; Attitude H.M. Government should adopt towards Hungarian Claims against Romania, în: The National Archives (TNA), FO 371, d. 24968, f. 320.

5. Halifax către Kirkpatrick (Ministerul Informațiilor), ciornă, 6 august 1939, în: TNA, FO 371, d. 24983.

6. Kirkpatrick către Nichols, 8 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24983.

7. Hankey către Foreign Office, nr. 788 din 25 iulie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24993.

8. Halifax către O'Malley, nr. 197 din 8 iulie 1940, în: TNA, fond FO 371, d. 24984.

9. Halifax către O'Malley, nr. 203 din 11 iulie 1940 (FO 195/2462), în: ANIC, fond Mcf. Anglia, inv. 2468, r. 303.

10. Minuta lui Nichols (R 6731) din 20 iulie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24983.

11. Macnab către War Office, nr. 1710 din 29 august 1940, în: TNA, WO 208, d. 1746.

12. O'Malley către Foreign Office, nr. 505 din 24 iulie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24968.

13. Halifax către Kirkpatrick (Ministerul Informațiilor), ciornă, 6 august 1939, în: TNA, FO 371, d. 24983.

14. Kirkpatrick către Nichols, 8 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24983.

15. Foreign Office către O'Malley, nr. 267 din 30 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

16. Minutele lui Bowker și Nichols din 30 iulie 1940 (R6871/195/37), în: TNA, FO 371, d. 24983.

17. Foreign Office către Hoare, nr. 712 din 6 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24984.

18. Macnab către War Office, 30 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

19. Hankey către Halifax, nr. 826 din 2 august 1940, FO 195/2462, în: ANIC, fond Mcf. Anglia, inv. 2468, r. 303.

20. Minuta lui O. Sargent despre întrevederea cu Tilea din 3 august 1940 și Minuta lui Halifax, 4 august 1940 (R6984/246/34), în: TNA, FO 371, d. 24984.

21. Adnotarea lui Nichols din 3 august 1940 la Hankey către Foreign Office, nr. 814 și 815 din 31 iulie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24983.

22. Le Rougetel, Roumania: The Last Phase, în: TNA, FO 371, d. 3327.

23. Foreign Office către Hoare, nr. 729 din 10 august 1940, în: TNA, FO 371.

24. Bossy către Sturdza, nr. 5880 din 19 septembrie 1940, în: ANIC, fond PCM-Ion Antonescu, inv. 764, vol. 51/1940.

25. O'Malley către Halifax, nr. 326 din 8 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24984.

26. Record of the Conversation between Ribbentrop, Ciano and Manoilescu, on 31 august 1940 in Viena. În Documents on German Foreign Policy (DGFP, 1956), Series D, vol. 9, Washington: Government Printing Office.

27. Hoare către Foreign Office, nr. 1045 din 3 septembrie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985, f. 107.

28. George Cordwell (consulul britanic la Timișoara) către Norman Mayers (Consulul britanic la București), în: TNA, FO 371, d. 24985, ff. 111-114.

29. Macnab către War Office, nr. 215 din 1 septembrie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

30. Le Rougetel, Roumania: The Last Phase, în: TNA FO 371, d. 33287.

31. O'Malley către Foreign Office, nr. 397 din 11 septembrie 1940, și adnotările lui Rose, Dixon și Nichols din 19–20 septembrie la această depeșă, în: TNA, FO 371, d. 24985.

32. Le Rougetel către Halifax, nr. 307 din 21 septembrie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

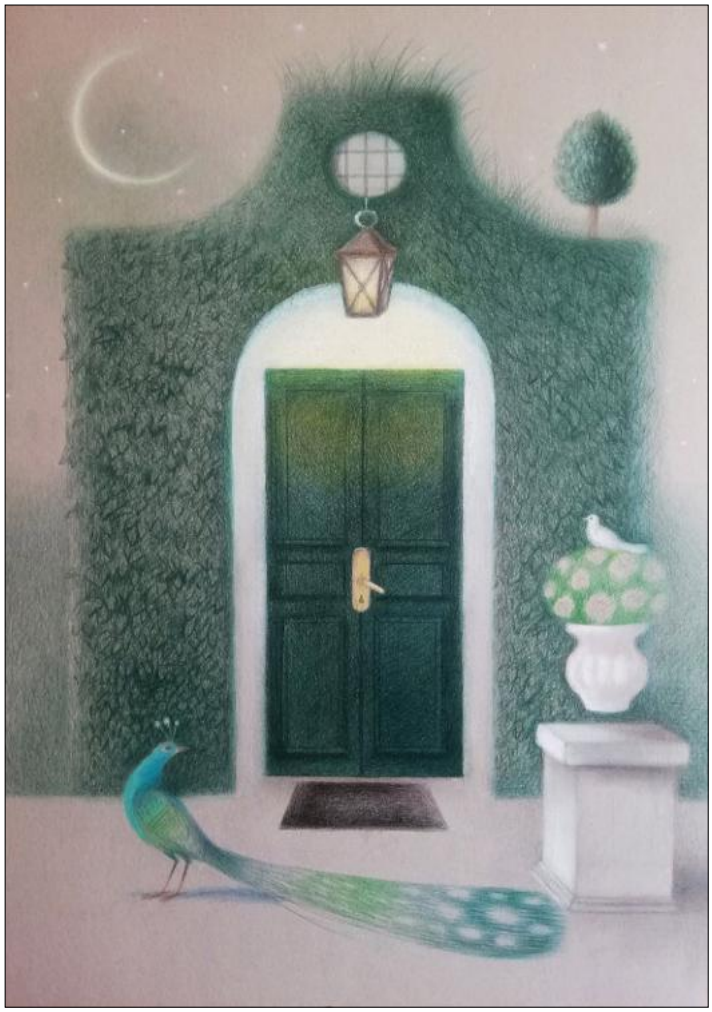
33. Minuta lui Dixon din 30 august 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

34. Minuta lui Nichols din 5 septembrie 1940, în: TNA, FO 371, d. 24985.

35. Foreign Office către Hoare, nr. 861 din 6 septembrie 1940, în: TNA FO 371, d. 24985.

36. War Cabinet. Conclusions 241 (40) din 4 Septembrie 1940, în: TNA, CAB 65/9 Original Reference (40) 239-(40) 280, 1940 2 Sep–30 Oct.

37. Florescu către MAS, nr. 972 (R 55696) din 7 septembrie 1940, în: Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, AMAER, fond 71/Anglia, v. 14.

Violeta Diordiev. *Ușa verde*, 2020, carton, pastel, creioane colorate, 70 × 100 cm.